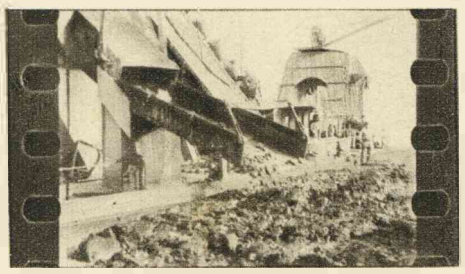
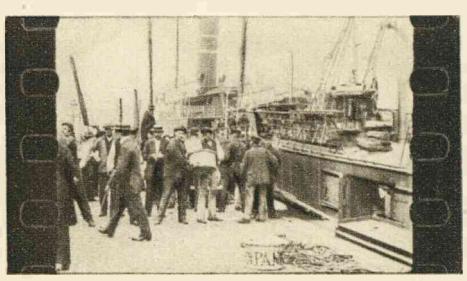
een zweem van inspanning naar boven voeren en uitstorten waar men het hebben wil, en daarbij zoo precies en licht te werk gaand, dat het op 'n haar luistert. In zijn kolossalen buik slokte hij den operateur van de Hollandia-film persoonlijk op, om hem met zijn toestel weer uit te braken op een gunstig plekje ergens in de buurt waar deze Jonas, hem, zijnen walvisch, goed kieken kon. Wat die dan ook deed. U kunt u ervan overtuigen. Zoo zagen we dus, dat de Hollandia-filmfabriek te Haarlem ten behoeve van het onderwijs wilde dieren in „Artis" en merkwaardige episoden uit ons Hollandsch havenbedrijf kiekte. Thans moeten wij u nog van een ander, eigenaardig soort onderwijs-films spreken: de schoolplaten, het aanschouwelijk leermiddel bij het onderwijs in de Geschiedenis. Ook hier de belangstellingprikkelende beweging in plaats van den stilstand.

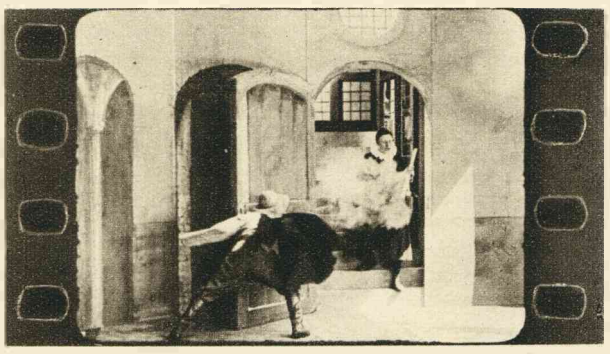
Baggermolen in werking bij 'n nieuwen havenaanleg aan de Maas te Rotterdam.

Havenbedrijf van Rotterdam. Fruitladen in een Batavier-boot naar Engeland.

En daarenboven, welk een hulpmiddelen: de moderne regie, de historisch-goede en artistiek-voortreffelijke décors en aankleeding van het tooneel en de personen, de medewerking van menigmaal voortreffelijke acteurs en actrices. Wat kan men meer verlangen? De leerling ziet niet slechts de historische episode in haar hoofdmoment vastgelegd, neen, de gebeurtenis zelve in haar gansche verloop van het begin tot het einde, ziet men hier gereconstrueerd. De geschiedenis herleeft voor het oog der kinderen, zou men kunnen zeggen: geen poppen, geen prenten, die het 'm toch nooit doen in de voorstelling der jongens en meisjes, neen, de helden en lafaards, de groote mannen, vorsten, legerhoofden, zeevaarders, dwingelanden, moordenaars, ze komen zelfs als het ware in levenden lijve nog eens terug om aan het nageslacht hun rijk of arm, hun grootsch of weerzinwekkend, hun liefdevol of boosaardig, maar altijd toch belangwekkend bestaan te verhalen. Ze spelen hun vermaarde levens nog eens voor ons af, hun gelaat is ontroerd, hun oogen spreken, hun gebaren en standen overtuigen ons; we zien hen van nabij; meer dan de abstracties, zooals die in boeken en platen tot ons komen, worden zij ons gemeenzaam.

Complete tooneelrangschikkingen zijn deze films. In scène gezet en gespeeld in het groote, helderverlichte atelier aan het Spaarne, of buiten aan den weg of in park of bosch, al naar het tafereel het eischt, voor het gretig oog der camera, — vereischen dergelijke historische platen een zorg en een arbeid, waar je gewoon-weg versteld van staat.

De dood van Willem den Zwijger.

Ge moet maar eens goed de bijgaande afbeeldingen der historische opnamen bekijken.

Zie: „De aanbieding van het smeekschrift door de edelen aan Margaretha van Parma." We kunnen ons niet voorstellen, dat de rijkste kinderfantasie door dit tafereel niet bevredigd wordt. De statige verschijning der landvoogdes, de hoofsche en toch mannelijke houding der edelen, hun groepeering, hun uit historisch en artistiek oogpunt uitmuntende kleedij, en vooral de handeling zelve: het overreiken en het aanvatten van het smeekschrift alles met gebaren van echtheid, en overtuigende levendigheid, — dit alles zal tot de jeugdige toeschouwers overtuigender en pakkender spreken dan welke prent, welk verhaal ook.

En „De Geuzeneed" met de krachtige ernstige en doelbewuste edelen? En „De dood van Willem den Zwijger"? Ach, op deze afzonderlijke tooneelen uit het film ziet men, hoe fraai ook, slechts het vastgelegde oogenblik, maar men moet dat geheele verloop volgen; hoe Balthasar Gerards achter de deur loert en gereed staat om toe te springen, hoe boven aan de trap de prins verschijnt langzaam aanschrijdend, van geen dreigend onheil bewust; hoe, als hij zijn voet op de onderste trede zet, de moordenaar toespringt en schiet. We zien het ontstelde volk toestroomen, en de prins te midden der algemeene droefenis sterven.

„De verzoening tusschen Tromp en De Ruyter" is een al niet minder interessante greep uit onze geschiedenis. Op onze kiek ziet men hoe Stadhouder Willem II de handen onzer twee zeehelden in elkaar legt.

En eindelijk geven wij hier nog een beeld uit de schoolplaat van Prins Willem I, landend te Scheveningen. Deze opname is aan het strand gedaan en het ziet er met die echte zee en die schuiten met den prins en al die anderen zoo natuurlijk uit, dat je haast geneigd zou zijn te gelooven, dat er destijds reeds cinema's bestonden, en de historische gebeurtenis op den 30sten November van het jaar 1813 dadelijk ter plaatse door de bioscoop vereeuwigd werd . . .

Nu moeten wij, sprekend als groote-menschen, eerlijk verklaren, dat de op deze wijze opgenomen historische gebeurtenissen toch altijd iets van door tooneelspelers in, te midden van expresselijk daarvoor gerangschikte omgeving, gespeelde scènes hebben. Maar . . . ja, wat dan? De personen zelf zijn dood, en, al lèèfden ze nog, het mag de vraag blijven of ze ooit voor de filmfabriek waren opgetreden, al zou deze ook nog zoo royale honoraria betaald hebben. Het is nu met dooden eenmaal moeilijk tooneelstukken of wat daarop lijkt in elkaar te zetten, we kunnen daarvoor nu eenmaal niet buiten de levenden, en wie onder de levenden is het dan beter toevertrouwd dan onzen acteurs en actrices. De menschen zelf zijn het toch niet meer. Tromp en De Ruijter zijn dood, dat is vast. Margaretha van Parma, Willem van Oranje, Balthasar Gerards al evenzoo. Dus iedereen weet, ook de kinderen weten het, dat het „eigenlijk niet echt" is. Allemaal goed en wel, maar het lijkt er dan toch maar deksels aardig op. Wat wij maar wilden zeggen, is, dat wij nog wel eens te veel den tooneelspeler naar hedendaagschen trant met zijn vaste gebaren erin herkennen. Maar de kinderen denken niet aan tooneelspelers, dunkt ons, zij zien de gebeurtenis, waarvan zij de groote beteekenis reeds wisten, voor hun oogen zich voltrekken, en ze leven mee, en het is voorgoed in hun ontvankelijk gemoed opgenomen, beter dan met andere, zelfs andere aanschouwelijke middelen. Daarop komt het neer. En gaarne wekken wij van onzen kant de belangstelling voor het zoo sympathieke streven van een instituut, dat op zulk een bevattelijke en tevens aangename manier het onderwijs wil helpen verbeteren.

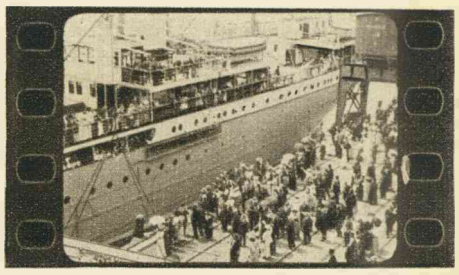
Aankomst van Prins Willem I aan het strand te Scheveningen.

Hoe men nu deze filmvoorstellingen voor het onderwijs overal van nut wil maken, is een zaak welke nog niet geheel is uitgemaakt en vastgesteld. Verscheidene groepen van invloedrijke en zaakkundige personen hebben besprekingen gevoerd. Voor het oogenblik zijn echter nog geen algemeene resultaten te melden. Sommigen spreken ervan, dat de scholen, of althans de gemeenten elk een projectietoestel zouden aanschaffen; anderen weer meenen, dat de leerplannen in gezamenlijk overleg zóó kunnen worden geregeld, dat een rondreizend bioscoop-toestel de pas behandelde of de spoedig te behandelen onderwerpen op verschillende scholen vertoonen komt. Het bij de voorstelling gelijktijdig verklaren door den onderwijzer werd ons als onpractisch genoemd, daar de aandacht der kinderen te veel door de beelden in beslag wordt genomen om gelijktijdig voor het gesproken woord voldoende ontvankelijk te zijn.

In elk geval zal er, al of niet spoedig (de oorlogstoestand zal ook hierin wel belemmerend werken) een of ander initiatief worden genomen, waardoor de filmen der Hollandia-fabriek in dienst van het onderwijs worden gesteld.

Hoe die Hollandia-filmfabriek werd opgericht, — het is aardig zulks te lezen. De directeur, de heer Maurits Binger, vertelde het onlangs eens aan den Heer Frans Netscher, die het op zijn beurt weer in „De Hollandsche Revue" mededeelde.

De heer Binger kwam op het idee door een artikel van Ch. Boissevain in „Het Handelsblad" over de cinema in dienst van het onderwijs; het ging over een fabriek ergens in het buitenland, die speciale wetenschappelijke films maakte, welke bij de behandeling der betreffende onderwerpen werden vertoond. En wie zou nu in Holland ook eens zoo iets durven opzetten?

Het vertrek naar Indië van een stoomschip van den Rotterdamschen Lloyd.

„Nou... dat kon ik wel eens probeeren", zoo schijnt de heer Binger te hebben gedacht; althans hij ging eens met den verneemstok uit, zooals men dat noemt; hij bezocht menschen uit onderwijs-, handels- en nijverheidskringen, — lieden van invloed. Het resultaat was voorloopig je reinste succes. Een vennootschap onder den titel „Maatschappij voor wetenschappelijke Cinematographie" werd opgericht.

Dat is dàt. Apparaten aanschaffen, personeel aanstellen, was betrekkelijk nu het werk van een oogenblik. En dan fluks erop uit.... De havenwerken van Rotterdam en Amsterdam, wilde en tamme dieren, fabrieken, en andere instituten van velerlei aard, ... wat werd er niet gefilmd, mag men vragen. Meer dan honderd schoolfilms werden er gemaakt maar .... het succes was niet verbijsterend. „Onze films," — aldus de directeur in het genoemde interview-artikel in „De Hollandsche Revue," — „Onze films werden overal geprezen. De pers was er ook bijzonder gunstig over. Men vond ze mooi, prachtig, interessant, en weet ik wàt al niet meer..... Een succes.... 'n succes d'estime zou ik het willen noemen. Want Holland is geen land voor zoo iets. Ja, als het niets kost, dàn is 't goed, maar als je een behoorlijken prijs durft te vragen, ho maar, dan is 't uit. Dat hebben wij òòk ondervonden.... Financieel succes hadden we dus daarmee niet, ... doch zoodra de bioscoop op de scholen is ingevoerd, liggen de Hollandsche schoolfilms gereed."

De filmfabriek begon toen opnamen van anderen aard te doen, in het genre van de andere filmfabrieken, en ook deze opnamen, waarvan men er vaak in de bioscooptheaters draaien ziet, mogen er wezen; wat goeden smaak en inzicht betreft, en wat de afwerking aangaat, kunnen de films der Hollandia-fabriek met het beste uit het buitenland worden vergeleken.

Dit is echter weder iets van geheel anderen aard, — de roman of het tooneelstuk tot film verwerkt voor grôôte-menschen. Onze bedoeling met deze artikelen was, u een en ander over de schoolfilms te vertellen. En dat hèbben we gedaan. Hopelijk naar uw genoegen. We zeggen u voor ditmaal dus weer vaarwel, vriendelijke lezers en lezeressen.

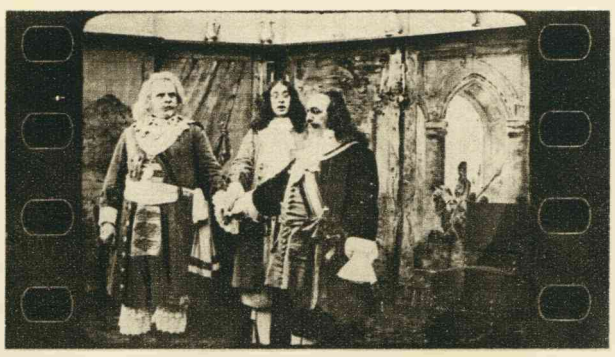
BERICHT

Nu ons tijdschrift wederom éénmaal per week verschijnt, hebben wij de verzending zóodanig geregeld dat onze abonné's Panorama uiterlijk Woensdag in hun bezit kunnen hebben. Mochten er lezers zijn, die ons blad *later* ontvangen, dan gelieven zij met opgaaf van den boekhandelaar bij wien zij geabonneerd zijn, te reclameeren bij de Administratie van

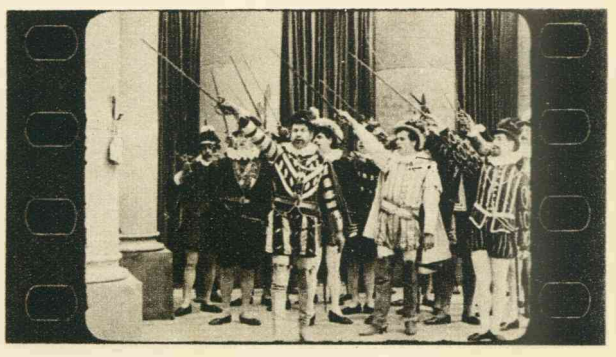
PANORAMA, DOEZASTRAAT 1-3-5, LEIDEN.

Aanbieding van het smeekschrift aan Margaretha van Parma

De verzoening tusschen Tromp en De Ruyter

De Geuzeneed